
A, Á

Á

á-tól z-ig [cettig] elejétől végéig, kivétel nélkül

ABLAK

ablak a világra (jó) lehetőség arra, hogy magunkat (környezetünket, országunkat) a külvilágnak bemutassuk, ill. a külvilágról tájékozódhassunk

az ablakon dobja [hajítja v. szórja] ki a pénzt könnyelműen, fölöslegesen költekezik, pazarolja a pénzt

az ablakon hányják [szórják] be a pénzt *vkinek* [az ablakon ömlik be a pénz *vkinek*] könnyen, gyorsan sok pénzt keres, gazdagszik

kidob az ablakon *vmít* elpazarol, elpocsékol, elfecsérel *vmít*

nem tesz (ki az) ablak(á)ba *vmít* GÚNY. nem dicsekszik *vmivel*, (szégyenében) hallgat *vmiről*

ÁBRA

tudja, mi az ábra BIZ. tájékozott, tapasztalt, ismeri a helyzetet

ÁBRÁZAT

megnyúlik *vkinek az ábrázata* csalódottság kezd látszani *vkín*

ACÉL

kemény *vki v. vmi, mint az acél* a) (tárgy, eszköz, izomzat) nagyon kemény, edzett; b) VÁL. (jellem, lélek) nagyon szilárd, hajthatatlan

ACHILLES

vkinek v. vminek az Achilles-sarka VÁL. *vkinek v. vminek* a gyenge, könnyen sebezhető pontja

ÁDÁM

Ádámnál és Évánál [Ádámon és Éván v. Ádám-Évától] kezd *vmít* messziről kezdve, hosszasan mesél el *vmít*

Ádámról, Éváról rokonok [rokonok Ádámról, Éváról] távoli rokonságban vannak

ADÁS

veszi az adást SZLENG megért, felfog, belát *vmít*

ADONISZ

nem egy Adonisz BIZ. csúnya, ronda férfi

ADU

a nagy [az utolsó] adu *vkinek a kezében van (még)* (vitában, versengésben) még nem mondta ki a döntő érvet

előjön [előhozakodik] az aduval [kijátssza v. kivágja az aduját] (vitában, versengésben) ki mondja a döntő érvet

vkinek minden adu a kezében van [minden adu ott van *vkinél*] (vitában, versengésben) nagyon jó, előnyös helyzetben van

minden adut kijátsszik (vitában, versengésben) az összes használható, fontos érvet beveti

ÁG

hét ágra süt a nap NÉP. erősen, forrón süt a nap

zöld ágra vergődik (*vkivel v. vmivel*) a) nehéz helyzetet sikeresen megold; b) *vkivel* megállapodásra jut v. *vmivel* eredményt ér el

AGÁR

fut [rohan v. szalad v. vágat], **mint az agár** nagyon gyorsan fut
sovány, mint az agár nagyon sovány, vékony személy

ÁG-BOG

ismeri (az ügy v. a dolog) minden ága-bogát bonyolult, szerteágazó dolognak, kérdésnek minden részletét ismeri

AGY

vkinek az agyára megy vki v. vmi a) megháborodik vki v. vmi miatt; b) vki v. vmi nagyon idegesít, bosszant vkit

elborul *vkinek az agya* BIZ. a) dühös lesz, indulatosá válik; b) megbolondul, megőrül

eldobja az agyát SZLENG (el)ámul, (el)csodálkozik, meglepődik

eldurran *vkinek az agya* SZLENG fel-dühödik, ideges, indulatos lesz

fűzi *vkinek az agyát* SZLENG a) SZÉDÍT, ámit vkit; b) megpróbál rábeszélni vkit vmire

pihent agy(ú ember) meglepő, kissé szokatlan ötletekkel, javaslatokkal előálló ember

tágítják *vkinek az agyát* tanítanak, tovább képeznek vkit

tömi az agyát (*vmivel*) BIZ. a) TRÉF. mohón eszik; b) nagy ismeretanyag befogadására kényszeríti magát, sokat tanul; c) *vkinek az agyát vmivel*: nagy ismeretanyag befogadására kényszerít vkit, sokat tanít vkinek

ÁGY

ágyhoz köt *vkít vmi* milyen betegség meggátol vkit abban, hogy felkeljen

ágnak dől [esik] hirtelen meg-

betegszik és ágyban kell feküdni

ágnak dönt *vkít vmi* milyen betegség fekvésre kényszerít vkit

ágyra jár(ó) nincs lakása, csak fekvőhelyet bérel vhol éjszakára

beveti az ágyat beágyaz

kivet az ágy *vkít* nem tud (tovább) tétlenül feküdni

nyomja [őrzi] az ágyat betegen fekszik

AGYAG

agyagba döngöl *vkít* (vitapartnerét) végleg legyőzi, megsemmisíti

AGYBA-FŐBE

agyba-főbe dicsér [ver] *vkít* túlságosan, mértéktelenül dicsér v. ver vkit

AGYONÜT

agyon se lehet ütni *vkít* [kétszer kell agyonütni *vkít* v. nem lehet agyonütni sem *vkít*] a) nem lehet elhallgattatni vkit, egyre csak beszél; b) igen életerős, egészséges

úgy alszik, mint akit agyonütöttek [mintha agyonütötték volna] nagyon mélyen, kábultan alszik

ÁGYÚ

(**úgy alszik, hogy**) **ágyú(ka)t süthetnek el mellette** [a füle mellett] olyan mélyen alszik, hogy nagy zajra sem ébred fel

ágyúval [ágyúkkal] ló verébre [verebekre] túlméretezett eszközzel akar egy egyszerű dolgot elintézni, megoldani

be van rúgva [részeg], mint az [egy] (öreg) ágyú tökrészeg buta, **mint az ágyú** nagyon buta **süket, mint az ágyú** süket, nagyot-hall

szerelmes, mint az ágyú nagyon szerelmes

AGYVELŐ

híg *vkinek az agyveleje* BIZ. gyenge szellemi képességű, korlátolt (személy)

AGYVÍZ

felforr [felmegy] *vkinek az agyvi-*
ze SZLENG a) nagyon melege lesz;
b) (*vkítől v. vmitől*): hirtelen mér-
ges, dühös lesz (*vkítől v. vmitől*)

AJAK

vkinek az ajkán csügg [csüng] VÁL.
a) hosszan csókolja *vkinek* az
ajkát; b) áhítattal, érdeklődéssel
hallgatja *vkinek* minden szavát

AJTÓ

ajtóstul ront (be) [rohan] a házba
kellő előkészítés, megfelelő be-
vezetés nélkül beszél *vmiről v.*
kér, tesz *vmit*

ajtót mutat *vkinek* kiutasít, kidob
vkít

(olyan kövér, hogy) **alig fér be [be**
se(m) fér] az ajtón nagyon elhí-
zott, feltűnően kövér (személy)

becsukja [becsapja] az ajtót *vki*
előtt [vkinek az orra előtt] elutasít
vkít

(végre) **beteszi az ajtót** *vkinek v.*
vminek vmi BIZ. a) *vkinek*: nagy
bajt, kárt okoz *vkinek*; b) *vminek*:
elront, tönkretesz, megakadá-
lyoz, lehetetlenné tesz *vmit*

ha kidobják [kiverik] az ajtón,
bemegy [visszajön] az ablakon
túláságon tolakodó, szemtelen,
nem lehet tőle megszabadulni

hátsó ajtó kibúvó, kötelezettség
alóli v. kellemetlen helyzetből
való menekülési, visszavonulási
lehetőség

kopogtat *vkinek az ajtaján* VÁL. a)
kéressel fordul *vkíhez*, a jóindu-
latát, beavatkozását kéri; b) be-
bocsátást kéri; c) a csatlakozását
szeretné bejelenteni

minden ajtó kinyílik [megnyílik]
vki előtt a) mindenütt fogadják,
mindenhova szabadon bejár; b)
(ismertsége, kapcsolatai révén) a
legnehezebb ügyeket is el tudja
intézni

minden ajtó bezárul [zárva van]
vki előtt mint vendéget v. kérel-
mezőt sehol sem fogadnak *vkít*
nyitott ajtókra talál szívesen, ba-
rátságosan fogadnak *vkít*, kéré-
sét készségesen teljesítik

nyitott ajtó(ka)t dönget [nyitott
ajtón dörömböl] olyan dolgot
kér v. vitat, amelyhez már hozzá-
járultak v. amely nyilvánvaló

nyitva hagy magának egy ajtót
ügy intézi a dolgot, hogy szük-
ség esetén *vmely* ürügyel
visszavonulhasson, kimenekül-
hessen a bajból

zárt ajtó(k) mögött a nyilvánosság
kizárásával

zárt ajtókra talál ridegen elutasíta-
nak *vkít*, elzárkóznak kérése tel-
jesítése elől

AKASZTÓFA

(az) **akasztófán végzi [(az) akasztó-**
fára jut v. kerül] a) bűnöző haj-
lama miatt előbb-utóbb a legsú-
lyosabb büntetést kapja; b)
akasztással kivégzik

AKNA

elhelyezi aknáit *vki ellen* alattomos
csapdát készít *vkinek*

AKNAMUNKA

aknamunkát folytat [végez] *vki el-*

len alattomosan, kitartóan áskálódik vki ellen

AKOL

beterel az [a közös] akolba *vkít v. vmit [egy akolba terel vkít vkivel, vmit vmivel v. vkiket, vmiket]* (érdekközösségen alapuló kiegyezést létrehozva) személyeket v. csoportokat összekovácsol, egyesít

visszatér az [a közös] akolba *vki v. vmi* (korábbi érdekközösségből kivált személy v. csoport) visszatér az övéihez

visszaterel [visszatérít] az [a közös] akolba *vkít v. vmit* (korábbi érdekközösségből kivált személyt v. csoportot) visszatérít az övéihez

ALABÁSTROM

fehér vmi, mint az alabástrom *VÁL.* hamvasan tiszta, fehér (női arc, bőr)

ALAK

félti az alakját fél, hogy meghízik és kövér lesz

ALAP

filléres alapon csekély anyagi ráfordítással v. kockázattal

ki-ki alapon *BIZ.* úgy, hogy vmely közös vállalkozás, társas összefogás alkalmával mindegyik résztvevő maga fizeti a saját költségét, fogyasztását

ALAPHANG

megadja az alaphangot a) az ő stílusában, modorában folyik a tárgyalás; b) megteszi az első, a továbbiak számára irányadó lépéseket

ALAPKŐ

leteszi vminek az alapkövét (eszmeileg, elméletileg) megalapoz

vmit, lehetővé teszi vminek a megvalósulását

ÁLARC

álarc [vminek az álarca] mögé bújik [rejtőzik] *vmilyen* (kedvező) látszatot kelteve megtévesztően viselkedik, és így leplezi igazi jellemét, ártó szándékát

lehull az álarc *vkiről* lelepleződik, kiderül a valódi szándéka

lerántja [letépi] vkinek az álarcát [lerántja v. letépi az álarcot vkiről] leleplez vkit, megmutatja vkinek az igazi (kellemetlen, visszataszító) jellemét, szándékait

leveszi [leveti] az álarcát megmutatja igazi (kellemetlen, visszataszító) jellemét, szándékait

ÁLDÁS

áldását adja vkire v. vmire a) szerencsét kíván vkinek vmihez; b) jóváhagy vmit

beüt az áldás *BIZ.* a) váratlanul régóta remélt, nagyon jó dolog történik; b) *GÜNY.* váratlan balszerencse következik be

hull [száll] az áldás vkire [vkinek a fejére] *BIZ., GÜNY., TRÉF.* a) hangosan szidnak vkit; b) sorozatos baj, szerencsétlenség ér vkit

nincs áldás [isten áldása] vkín v. vmin *VÁL.* a) vkinek semmi sem sikerül; b) (tevékenység, kezdeményezés) kudarcba fullad; c) (tisztességtelen úton szerzett anyagi érték) csak bajt, szerencsétlenséget hoz vkire (főleg tulajdonosára)

ÁLDOMÁS

áldomást iszik *vkivel vmire* *NÉP.* egyezés megpecsételésére iszik vkivel egy pohárral

ALFA

alfától az ómegáig kezdettől a befejezésig, elejétől végig
vminek az alfája és ómegája vminek a teljessége, egésze

lemegy alfába SZLENG a) kába, álmos, aludni, pihenni készül; b) elámul, megdöbben

ALKOTMÁNY

beleszarik az alkotmányba SZLENG, DURVA, TRÉF. nem törődik semmivel

ÁLL¹

állig begombolkozik tartózkodó magatartást tanúsít, nem hajlandó vmilyen ügyben nyilatkozni, állást foglalni

állig fegyverben [fölfegyverkezeve] teljesen fölfegyverkezeve

felkopik [fölkopik] *vkinek az álla* BIZ. a) éhezik, nélkülözni kényszerül; b) nem kap meg vmit, amire számított v. vágyott

leesik *vkinek az álla (vmitől)* nagyon csodálkozik, meglepődik (vmitől)

ÁLL²

vkin v. vmin áll vagy bukik *vmi* vminek a léte v. nemléte, sikere v. sikertelensége vkitől v. vmitől függ

jól [rosszul] áll *vki v. vmi* a) anyagilag, egészségileg jó, ill. rossz állapotban, helyzetben van; b) versenyben jó, ill. rossz helyezést foglal el; c) mely hivatalos ügy rendben van, ill. nincs rendben, akadozik

olyan igaz *vmi*, mint ahogy itt áll-
lok vmi vitathatatlan, kétségtelenül igaz

ÁLLAPOT

áldott állapotban van VÁL. várandós, gyereket vár

ÁLLÁS

nyugdíjas állás BIZ. olyan jó v. biztos megélhetést nyújtó állás, hogy betöltője onnan mehet nyugdíjba

ÁLLAT

(annyt [úgy]) dolgozik, mint az [egy] állat BIZ. nagyon sokat, nagyon szorgalmasan dolgozik
úgy viselkedik, mint egy állat BIZ. féktelenül, vadul viselkedik

ALLEGÓRIA

összetéveszti az allegóriát a filagóriával BIZ., TRÉF. hasonló v. nagyon egyszerű dolgokat összetéveszt, összekever

ÁLLÓVÍZ

felkavarja az állóvizet (cselekedetével, megnyilatkozásával) hirtelen és kissé zavaró módon megváltoztatja mely közösség egyhangú életét

ALMA

beleharap a savanyú almába kellemetlen munkába, feladatba kedvetlenül, kényszeredetten belefog

olyan arcot [képet] vág [olyan vkinek az arca v. a képe], mintha savanyú almába harapott volna csalódott, kedvetlen, kényszeredett az arckifejezése, a viselkedése
piros *vki v. vmi*, mint az alma egészségesen piros (főleg arcszín)

ÁLOM

álmában [álmából felébresztve] is elmond [tud] *vmit* olyan jól tud vmit, hogy szinte öntudatlanul, gépiesen is elmondja

álmai asszonya [lovagja] VÁL. v. GÜNY. a neki megfelelő, ideális nő v. férfi

ellopja *vkinek az álmát* (kudarc, rossz hír stb.) nyugtalan éjszaka(k)a)t okoz *vkinek*

(olyan [szép] *vki* v. *vmi*), mint egy álom a) nagyon szép; b) csodálatos, káprázatos

örök álmát alussza VÁL. meghalt, halott

ALSÓNEMŰ

ügy cseréli [változtatja] a nézeteit [az elveit], mint más az alsóneműjét BIZ. gyakran változtatja nézeteit, elveit, teljesen megbízhatatlan

ALUDTTEJ

aludttej folyik *vkinek az ereiben* a) hideg természetű, érzéketlen ember; b) gyáva, puhány személy

ALVAJÁRÓ

olyan, mint egy alvajáró lassú mozgású, szórakozott ember

ÁMEN

áment mond [kimondja az áment] (*v mire*) megadja a végső jóváhagyást

ÁMOR

Ámor nyila eltalál [megsebez] *vkít* VÁL. szerelembe esik, szerelmes lesz

ANDERSEN

Andersen meséi hazugságok, föltételek

ANGOLOS

angolosan távozik észrevétlenül, búcsúzás nélkül távozik

ANGYAL

bukott angyal SZÉPÍTŐ az erkölcs útjáról letért, (szép) fiatal nő

kilyukadt [kiszakadt] az angyalok dunyhája [párnája] TRÉF. nagy pelyhekben esik a hó

olyan (jó), mint egy angyal na-

gyon jószágos, jóindulatú, szelíd ember

(olyan) szép, mint az [egy] angyal rendkívül szép, szelíd, ártatlan kinézetű (főleg nő, gyerek)

ANGYALBŐR

angyalbőrbe öltözik [felveszi az angyalbőrt] TRÉF. bevonul katonának

ANYA

anyám tyúkja SZLENG meg minden egyéb

az anyja emlőjéből szív [szop] magába *vmit* már a szülői házban, gyermekkorában megtanul, elsajátít, megszokik *vmit*

vkinek az anyja hasában sem volt jobb dolga BIZ. (nem kell elégedetlenkednie, mert) soha nem volt olyan jó dolga, mint most

az anyja kötényébe kapaszkodik félték, gyámoltalan gyermek

vkinek az anyja lehetne sokkal idősebb *vkínél*

az anyja se(m) ismerne rá *vkire* teljesen megváltozott a külseje **(örökké) az anyja szoknyáján ül** GÚNY. önállótlan, gyámoltalan (férfi), aki erősen az anyja befolyása alatt áll

elküld az anyjába *vkít* SZLENG, DURVA a) elküld *vkít* vhonnan; b) elutasít, visszautasít *vkít*; c) megsért, sérteget *vkít*

magyar anya szült *vkít* derék, bátor ember

ANYAKIRÁLYNÉ

úgy jár, mint egy anyakirályné GÚNY. minden mozdulatából gőg, tettetett fenség árad

ANYÁMASSZONY

anyámasszony katonája TRÉF.,

ROSSZALLÓ félénk, elpuhult, pipogya gyermek v. férfi

ANYATEJ

az anyatejjel szív [szop] magába *vmit* már a szülői házban, gyermekkorában megtanul, elsajátít, megszokik *vmit*

APA

apáról fiúra száll *vmi* (tevékenységet, ismeretet) az egyik nemzedék átadja a másiknak

vkinek az apja lehetne sokkal idősebb vkinél

(ügy) néz *vkire*, **mintha apját-anyját megölte volna** dühösen, haragosan néz *vkire*

APAI-ANYAI

apait-anyait belead nagyon igyekszik, minden erejét beleadja, mindent megtesz, amire képes

ÁPRILIS

április bolondja (április elsejéhez kapcsolódóan) becsapott, megtréfált ember

áprilist járat *vkivel* (főleg április elsején) becsap, megtréfál *vkit*

APRÓPÉNZ

aprópénzre vált (fel) *vmit* tehetségét, tudását többnyire anyagi okokból rendszeresen hozzá méltatlan dologra pazarolja

aprópénzzel fizet ki *vkit* a) kevesebbet fizet *vkinek*, mint amennyit megérdemelne; b) hamar elintéz *vkit*, nem ad kielégítő választ *vkinek*

ÁR¹

vminek (nagy) ára van [drága v. nagy árat fizet vmiért] a) sok áldozatba kerül *vmi*, súlyos következményeket kell vállalni *vmiért*; b) keservesen megbűnhődik *vmiért*

megadja [megfizeti] *vminek az árát* a) nem sajnálja a pénzt a jó minőségért; b) sok áldozatba kerül *vmi*, súlyos következményeket kell vállalni *vmiért*; c) keservesen megbűnhődik *vmiért*

megéri az árát *vmi* (tárgyat, eszközt, gépet) érdemes volt megvásárolni az adott árért (, mert megfelelő ellenértéke van, beváltja a hozzá fűzött reményeket)

megkéri *vminek az árát* sok pénzt v. egyéb ellenszolgáltatást kér *vmiért*

minden áron a) nem törődve a költségekkel; b) az eszközökben nem válogatva

potom áron nagyon olcsón

ÁR²

(az) ár ellen úszik [szembe(n) úszik az árral] (nehézségeket is vállalva) a közfelfogással ellentétes módon gondolkodik, cselekszik

elkap [magával sodor v. ragad] az ár *vkit* helytelennek tartott mozgalomba, tevékenységbe sodródik bele

sodródik [úszik] az árral a többséggel együtt haladva elvtelenül alkalmazkodik az adott helyzethez

ARANY

vkinek arany [aranyat ér] a keze nagyon ügyes kezű

aranyat ér *vkinek vmi* rendkívül becses, nagy értéke van *vminek vki számára*

aranyba kellene foglalni *vkit* nagyon értékes ember, nagy becsben kell tartani

aranyból van *vkinek a szíve* VÁL. jó-ságos, adakozó, nagylelkű

minden aranyá válik *vkinek a kezében* minden vállalkozása nagy anyagi haszonnal jár
tiszta vmi, mint az arany NÉP. (főleg bor) teljesen tiszta

ARANYBÁNYA

(valóságos) aranybánya van *vkinek a kezében* olyan foglalkozása, vállalkozása van, amellyel sok pénzt lehet keresni

ARANYBETŰ

aranybetűkkel írja be (a) nevét a történelem könyvébe [lapjaira] VÁL. jó emlékű, történelmi jelentőségű tette(ke)t végrehajtva hírnevet, megbecsülést szerez

ARANYBORJÚ

az aranyborjút imádja [körültáncolja az aranyborjút] VÁL. a pénz, a gazdagság hatalmát szereti

ARANYHEGY

aranyhegyeket ígér teljesen felelőtlenül mindenféle, valójában teljesíthetetlen ígéreteket tesz
aranyhegyekről álmodik a valóságtól távol eső tervek és remények foglalkoztatják

ARANYKETREC

aranyketrecbe zár *vkít v. vmit* VÁL. *vkinek* a szabadságát, fejlődési lehetőségeit úgy korlátozza, hogy közben anyagi biztonságot, kényelmet nyújt neki

ARANYTÁLCA

aranytálcán kínál *vkinek vmit* nyomatékosan kérve felkínál, felajánl *vkinek vmit* (pl. állást, lehetőséget)

ARANYTOJÁS

levágja [megöli] az aranytojást tojzó tyúkot átmeneti haszonért veszni enged a későbbiekben

nagy lehetőségekkel kecsegtető üzletet

ARC

arcokat vág egymás után többféle (fintorgó) arckifejezést ölt rosszkedvének v. nemtetszésének kifejezésére

arcra borul *vki v. vmi előtt* VÁL. a) hódolata jeléül letérdel *vki v. vmi előtt*, s arcát a földre hajtja; b) fenntartás nélkül, szolgálai módon fejezi ki hódolatát *vki v. vmi előtt*
arcul csap *vkít* a) sértő szándékkal megüti *vkinek* az arcát; b) (viselkedés, váratlan fordulat) kínos helyzetbe hoz, megszegyenít, sért *vkít*

arcul köp *vkít* a) leköp *vkít*; b) megvet, semmire se becsül *vkít*
vkinek az arcába nevet gúnyosan, kárörvendve, szemtelenül kinevet, elutasít *vkít*

vkinek az arcába vág vmit rendszert kellemetlen dolgo(ka)t kíméletlenül megmond *vkinek ég* *vkinek az arca* (látótól, szégyentől) pirul, kipirosodik az arca
jó arcot vág *vmihez* nem mutatja, hogy bántja, bosszantja *vmi*

megnyúlik *vkinek az arca* csalódottság kezd látszani *vkín*
savanyú arcot vág (*vmihez*) csalódott, kedvetlen, kelletlen, kényszeredett a viselkedése, az arckiifejezése

ARCIZOM

vkinek (egyetlen) arcizma se(m) rándul [rezdül] (*meg*) uralkodik magán, nyugalommal leplezi érzelmeit

ARÉNA

arénát csap [*csinál* v. *rendez* v.

csinálja az arénát [*vmi miatt*]
SZLENG a) botránnyt csinál (*vmi miatt*); b) veszekszik, összevész (*vmi miatt*)

ARIADNÉ

Ariadné fonala VÁL. veszélyes, bonyolult helyzetből való kijutást, szabadulást lehetővé tevő ötlet, segítség

ÁRNYÉK

vkinek a sarkában jár [van], mint az árnyék(a) [kísér v. követ *vkít*, mint az árnyék(a)] [árnyékként követ *vkít*] állandóan, kitartóan követ *vkít*

(csak) árnyéka önmagának [(csak) önmaga árnyéka] a) nagyon lesoványodott, erőtlen lett; b) fizikai és/vagy szellemi teljesítőképessége csökkent, már nem a régi

árnyékot kerget mülékony, megfoghatatlan dolog után megy árnyéokra vetődik téved, melléfog (s így nevetségessé válik)

előreveti az árnyékát *vmi* (általában vmely kellemetlen, nemkívánatos eseménynek) mutatkoznak az előjelei, bekövetkeztét sejteni lehet

elsuhan, mint egy árnyék gyorsan, nesztelenül elhalad

még a maga [a saját] árnyékától is megijed nagyon gyáva

nem fél az árnyékától [nem ijed meg a maga v. a saját árnyékától] nagyon bátor

nem fér *vminek* még az árnyéka sem *vkéhez* az illetőt a szóban forgó dologgal egyáltalán nem lehet gyanúsítani, vádolni

olyan (gyenge [sovány]), mint az

árnyék NÉP. nagyon gyenge, sovány, beteges kinézetű

ÁRNYÉKVILÁG

elköltözik az árnyékvilágból [itt hagyja az árnyékvilágot] TRÉF. meghal

ÁROK

árkon-bokron át [keresztül] semmiféle akadállyal nem törődve, mindenem keresztül (főleg a 'fut', 'szalad', 'rohan' igékkel)

árkon-bokron túl jár [jutott v. van] már messze jár, messzire elfutott, elmenekült

árkon kívül [túl] hegymester NÉP. hatáskörét, illetékességét túllépő személy

árkot ás (*vkik között*) (gyűlölködve) ellentéteket szít (*vkik között*)

betemeti az árkokat (*vkik között*) megszünteti az ellenségeskedést, megbékélést hirdet (*vkik között*)

ÁRTATLAN

adja az ártatlant úgy tesz, mintha semmiről sem tudna

ÁRTATLANSÁG

elveszi *vkinek* az ártatlanságát VÁL. elveszi *vkinek* a szüzességét

elveszti az ártatlanságát VÁL. elveszti a szüzességét

ÁSÓ-KAPA

ásó-kapa (s a nagyharang) (se) választ [válasszon] el *vkít vkítől* NÉP., TRÉF. (jegyesek) házasságban, szerelemben mindhalálig hűek marad(ja)nak egymáshoz

ÁSPISKÍGYÓ

olyan, mint egy áspiskígyó NÉP. ravasz, intrikus (személy)

ASSZONY

asszonyt hoz [visz] a házhoz meg-nősül

az asszony az úr a házban [a ház-nál] [az asszony hordja v. viseli a kalapot v. a nadrágot] a családban az asszony parancsol, az ő akarata érvényesül

ASZTAL

(az) asztal alá iszik *vkít* úgy iszik vkivel együtt, hogy neki nem árt meg az ital, társa azonban teljesen lerészegedik

asztal alatt BIZ. törvénytelenül, tisztességtelenül

asztalt bont (a házigazda v. felesége általában felállással) az étkezés végét jelzi az asztalnál ülőknek

az asztalra csap [út] (gyakran annak jeléül, hogy amit mond, ahhoz határozottan ragaszkodik) határozott, erélyes fellépésével rendet teremt

letesz az asztalra valamit jelentős cselekedetet hajt végre, értékes eredményt ér el

ráborítja az asztalt *vkire* (felettesének, ill. hivatalos személynek) rendkívül hevesen és keményen megmondja a véleményét

terülj, terülj asztalkám a) (utalásként a népmesében szereplő, minden jóval megprakott, bűvös asztalra) étellel, itallal teli asztal; b) a bőség szimbóluma

veri az asztalt a) kitartóan hangoz-

tatja igazát; b) *vmiért*: követelőzik

ATMOSZFÉRA

van néhány atmoszféra *vkiben* BIZ., TRÉF. kissé becsüpett, ittas

ATYAISTEN

atyaistennek képzei magát [azt hiszi magáról, hogy ő az atyaisten] nagyon elbizakodott, és mindenkinek parancsolni akar

AUGIÁSZ

kitakarítja [rendbe teszi] Augiász istállóját VÁL. rendetlenséget felszámol, zűrzavaros ügyet megold

ÁZSIÓ

felmegy vkinek v. vminek az ázsiója a) (személy) népszerűbbé válik, nő a tekintélye; b) (dolog) kelendővé válik, értéke növekszik

nagy vkinek v. vminek az ázsiója a) (személy) tekintélyes, népszerű; b) (dolog) kedvelt, kelendő

ASZÚR

aszúr(ban) van (*vmivel*) BIZ. a) jól tájékozott, nincs lemaradva az eseményektől, a fejlődéstől; b) vmely munka végzésében éppen ott tart, ahol lennie kell

aszúrba hoz vmit (*vmivel*) BIZ. vmely lemaradást pótolva naprakész állapotba hoz vmit